

sitionis; per attritionem vero detestationem factam ex inferiori, & imperfectori morivo; nempe peccatorum, vel turpitudinis peccati que sine Sacramento in re falsoe justificatione non causa. Quando itaque Doctor I. e. attritionem fieri posse contritionem, accipit in primo sensu ab Antiquoribus usurpatu ut patet legenti textum, in quo sensu unique attrito fieri potest contritus, quia nullum est inconveniens, ne illa repugnaria, quod actus doloris de peccatis commisso sine Sacramento in re falsoe duret usque ad illud in fine, in quo Deus decribit gratiam infundere sine Sacramento, qui actus autem gratis infinitus dicitur contritus, qui est informis; & post talem infinitum dicitur contritus, qui est actus formatus iuxta modum loquendi veterum, qui actum informem appellabat attritionem formatum vero gratia, contritionem; nulla enim est repugnaria, quod actus aliquis intrinsecus immutetur per solam adiacientiam ad aliquod exstinsecum, modo unam habeat denominationem, modo aliam, & in hoc sensu quoque Doctor explicans Hieques d. 14. q. 2. n. 115. & Brancus dis. 9. a. 3. At accipiendo attritionem, & contritionem juxta mentem Cone. I. c. & modum loquendi Recentiorum pro dolore minimorum perfecto, vel imperfecto ratione motivi, non vero gradus intentionis, numquam secundum rem, & conscientiam attritio fieri potest contritus, nam cum attrito, & contrito in hoc sensu sunt actus essentia litteris diversi iuxta diversum objectum formalium, & motivorum, a quibus significantur, non potest unus intrinsecus in aliis mutari, quia fieri non potest, ut idem actus numero, qui erat ante essentia litteris attrito, posse fiat contritus; si enim qui ante peccatum defelabatur ex motivo peccatorum, vel peccati turpitudine, postea ex motivo charitatis incipiat illud defelatur; tunc quidem ex attrito fieri contritus, non tamen ex attrito fieri contritus, sed post attritum, non secundum contritus; sicut quando in aqua calor succedit frigus dicitur quidem calidum hinc frigidum, non tamen calor fit frigus; unde melius est dicere hominem ex attrito fieri contritum per advenientem gratiam, quam attritionem fieri contritionem, quia hic postero loquendi modus significat mutationem intrinsecum attritionis in contritionem.

43. Et hinc pater intelligentia illius vulgariter dicti; quod peccator virtute Sacramento ex attrito fit contritus, non enim sensus est attritione intrinsecus mutari in contritionem, cum enim sunt actus essentia litteris diversi, non potest unus intrinsecus in aliis mutari, nec etiam ita debet intelligi quasi homo recipientis absolutionem, eo ipso transeat ex alio attritione ad actum contritionis, incipiatque postea defelatur ex perfecto motivo propter Deum, sed intelligendum est folium per denominacionem ab affectu desumptum, ac veluti per quadam equivalentiam, in quantum scilicet, ut recipit effectum virtute Sacramenti nimicum iustificationem, quam alioquin habuerit ex vi contritionis, cuius defectum supplet absolutione, vel in quantum contritio dicitur a conterendo, ac delendo peccato, per Sacramentum enim absolucionis, ac stritorum peccatorum; & in hoc eodem sensu dictum est attritus extrinsecus tam in mortali in contritionem, quia nimis suscepit gratiam per Sacramentum, & quia ex intrinsecis motivo erat, & perseverat attritus, dicitur ex superveniente gratia contritus quia virtute Sacramenti habet effectum contritionis, quod est reddere hominem gratiam, & amicum Deo per iustificationem & hoc totum est de mente Doctoris d. 17. q. un. ubi docet attritum virtute Sacramenti iustificari, & est communis Theologorum sensus, & diligit. 14. q. 4. in solutione ad 2. principale, ubi hoc eodem sensu jam explicato concedit attritionem fieri contritionem.

46. Sexto est difficultas, an attritus etiam cognita, ut talis sufficiat ad iustificationem cum Sacramento. Negant quanquibus apud Averianum q. 11. fest. 4. quorum aliqui necessariam impli- terunt tamen in hoc Sacramento contritionem perfectam, non folium obligatione praecepti, sed etiam de necessitate medi ad ejus effectum confundendum, ita ut etiam bona fide quis con- fiteatur cum sola attritione, nihil proficiat. Alii vero dicunt esse quidem necessariam ex obligacione praecepti ad effectum Sacramentum consequendum, non tamen necessitatē te medi, ita quod si quis bono fide accedit putans se esse contritum, cum tamen re- vera sit tantum attritus, adhuc recipit gratiam Sacramenti. Fundamentum est, quia sciens et attritum, & non contritum accedit ad Sacramentum cum conscientia peccati mortalis, ergo pos- nit obicem gratiae, peccatum enim mortale gratiae repugnat, atque ideo attritus cognita, ut talis, non sufficit ad iustificationem Sacramento, & sic etiam sentire videtur ex nostris Faber dis. 16. c. 3. n. 89. ubi ait, quod nota attritus, que est praeceps proprie timorem peccati, non propter Deum, non est vera attritio Christiana, nec sufficit ad Sacramentum baptismi, vel penitentia dignae suscipiendum, ejusque effectum consequendum, quibus verbis significare videtur latenter esse debet putatum co-

tritionem, licet postea dis. 18. cap. 3. oppositum probabilem putet. Non tamen diximus q. 6. cit. a. 3. n. 171. in hoc Sacramen- to non esse necessariam perfectam contritionem nec necessitate medi, nec obligatione praecepti, sed sufficiere attritionem etiam cognitam ad recipiendam absolutionem, & gratiam Sacra- mентalem. Ita Doctor dist. 14. q. 4. cit. in solutione ad 2. pinc. ubi ait, concedo ergo, quidam ante perceptionem dignam penitentia oportet suscipiatur, vel simpliciter, vel secundum quid, scilicet, si habeat diuersitatem aliquam de peccatis & infra dist. 19. in responsione ad questionem 5. Contra primum, ubi deter- minat Sacramentum penitentiam posse dignae recipi ab attrito etate, quod non sufficit extra Sacramentum 3. & hoc idem iam ante statuerat de Baptismo 4. d. 4. q. 5. ab initio, ubi dictum accedentem ab Baptismo debere esse de peccatis commis- sis, vel contritus, vel saltem attritum, quod de causis nos quoque superius dis. 17. de Baptismo q. 3. a. 2. diximus ad effectum Baptismi consequendum, scilicet gratiam, necessariam non esse in adultis penitentiam, quia sic vera, vel falsoe putata contritus, sed sufficiere attritionem etiam cognitam, ut talis, & est communis opinio in Scholis, quam tenet Suarez, Valquez, Lugo, Capensis, Averia, Coninch. Beccan, Valentia, Bellarminus, Bonacina, & ex nostris Hieques, Poncios, Brancus, Arctius, & aliis Theologis passim.

47. Probatur autem primo ex Doctrina Evangelii. Quorum remissoris peccata, remittuntur, & ubiquecum Clavum feci- mecum; quarum clavum potestis data est folium ad declaran- da omnia peccata mortalia jam remissa per contritionem, non autem ad remissionem, nisi sufficeret attritio cum Sacramentum, ut idem actus numero, qui erat ante essentia litteris attritio, posse fiat contritus; si enim qui ante peccatum defelabatur ex motivo peccatorum, vel peccati turpitudine, postea ex motivo charitatis incipiat illud defelatur; tunc quidem ex attrito fieri contritus, non tamen ex attrito fieri contritus, sed post attritum, non secundum contritus; sicut quando in aqua calor succedit frigus dicitur quidem calidum hinc frigidum, non tamen calor fit frigus; unde melius est dicere hominem ex attrito fieri contritum per advenientem gratiam, quam attritionem fieri contritionem, quia hic postero loquendi modus significat mutationem intrinsecum attritionis in contritionem.

48. Et hinc pater intelligentia illius vulgariter dicti; quod peccator virtute Sacramento ex attrito fit contritus, non enim sensus est attritione intrinsecus mutari in contritionem, cum enim sunt actus essentia litteris diversi, non potest unus intrinsecus in aliis mutari, nec etiam ita debet intelligi quasi homo recipientis absolutionem, eo ipso transeat ex alio attritione ad actum contritionis, incipiatque postea defelatur ex perfecto motivo propter Deum, sed intelligendum est folium per denominacionem ab affectu desumptum, ac veluti per quadam equivalentiam, in quantum scilicet, ut recipit effectum virtute Sacramenti nimicum iustificationem, quam alioquin habuerit ex vi contritionis, cuius defectum supplet absolutione, vel in quantum contritio dicitur a conterendo, ac delendo peccato, per Sacramentum enim absolucionis, ac stritorum peccatorum; & in hoc eodem sensu dictum est attritus extrinsecus tam in mortali in contritionem, quia nimis suscepit gratiam per Sacramentum, & quia ex intrinsecis motivo erat, & perseverat attritus, dicitur ex superveniente gratia contritus quia virtute Sacramenti ha- bet effectum contritionis, quod est reddere hominem gratiam, & amicum Deo per iustificationem & hoc totum est de mente Doctoris d. 17. q. un. ubi docet attritum virtute Sacramenti iustificari, & est communis Theologorum sensus, & diligit. 14. q. 4. in solutione ad 2. principale, ubi hoc eodem sensu jam explicato concedit attritionem fieri contritionem.

49. Septimo est difficultas, an attritus etiam cognita, ut talis sufficiat ad iustificationem cum Sacramento. Sicut etiam cognita in peccatorum explicatione, vel ex natura rei, vel ex institutione Dei non potest haberi finis, ita etiam carentia, & omisso ipsius fave culpi- bili, sive inculpabilis impedit confessionem finis, unde vo- catur necessitas finis, & unicum medium; illud vero dicitur necessarium ne cesset praecepti, cuius culpabilis tantum, non autem inculpabilis transgressio, vel omisso impedit confes- sionem finis, ut loc. cit. declaravimus. In praesenti igitur quæstione explicandum est, quanta sit hujus penitentiae necessitas, & qualis penitentia sit necessaria, quando talis necessitas urgeat, tandem quomodo penitentia cauter remissionem pec- cas mortalis.

Quæstio II. Articulus II.

507

Vaq. Hurt. Casp. & alii, & probatur cum ex Trid. fest. 14. c. 3. & 4. ubi insinuat ad effectum hujus Sacramenti consequendi requiri dolorem formalis de peccatis, rūm ex institutione hujus Sacramenti per modum judicii voluntarii reconciliativi, quid potest confiteri, nisi ille qui vult reconciliari cum eo, quem offendit, verè, & aucta dolet de offenda, eamque detectetur, sicut veram, & actuali accusationem exhibet. Quare qui verè non dolet, nullo modo iustificatur, etlo si inculpabiliter faciat, non vana culpam non committat. Ex quo etiam sequitur neque iustificari etiam dolet de peccatis, sicut si doles, quia non amas aliquem, non ide illum amasquam quia dolere de defectu, seu carentia doloris non est dolere de peccato, nec expresse, ut patet, neque virtualiter, quia carentia illa doloris, sed de talis carentia non constat. Virtualiter dolorem de peccato, cum sufficiens non sit, nec efficax ex existendum dolorem de peccato. Ita tamen loquitur communis opinio, ut diximus, i.e. qui ex quatuor modis penitentiā à Soto affligit dis. 14. q. 1. art. 3. & secunda Conclusione solum secundum agnoscit, quod est detectar, vel ob id habere peccatum à se commissum, sed disponentiam habere de peccato a se commissum; at etiam alio modo potest voluntate penitentie, ut Doctor docet ibidem, per actum, scilicet imperativum imperando nimis intellectu, ut confidet peccatum ex officiis Dei, & imperando sibi ipsi noti- mem, sed detectar non commissum, sed a causandam tristitia, & dolorem; & hoc modo penitentie est vincire, vel puniri peccatum ex officiis, quia applicare sibi in penam est teneare rem, & illud potest intelligi in Doctor, fave applicet, vel infligere penam in effectu, vel affectu, qui vindicantis non minus vindicat etiā quandoque non sequatur propter defectum aliecius causa secunda, dum tamen ipsi æquæ, & juventudis intentio infligere, quem panitendi modum, ut primum, & precipuum à Scotio assignatum jam declaravimus ab initio hujus disp. q. 1. art. 1. Juxta igitur hunc dicendi modum etiam prima opinio optimè potest, quod interduo quoque sufficiat dolor virtualis de peccatis, si etiam dolor non habendi dolore de peccatis; si enim panitens per actum voluntatis imperativum causas proximas tristitia, & doloris applicavit, nimis considerationem turpitudinis peccati, & notiōem eius, quamvis dolor, & pena non sequatur interduo ex defectu aliecius causa secunda, adhuc non minus vere penitente carentibus est, quia ut inquit Doctor I. c. vindicantis non minus vindicat, etiā quandoque non sequatur propter defectum aliecius causa secunda, dum tamen ipsi æquæ, & juventudis intentio infligere.

51. Q Uæstio procedit de potentia ordinaria, ut diximus disp. 5. cit. q. 7. nam loquendo de extraordi- naria inquit Doctor 3. dist. 14. q. 1. V. penitentia non est ita necessariam, ut finis es, implicet contradictionem vel officiis peccati, quia potest Deus de potencia absoluta fine illo actu peccatoris omnem culpam, & penam remittere, ut iam statuerat lib. 2. sent. disp. 7. de justificatione quæst. 4. & quando etiam Deus peccatum remittere vellit, mediante aliquo peccatoris actu, adhuc sine penitentia remittere potest; sicut enim de facto penitentiam definivit inter media necessaria ad culpam remissionem, ita definire potest quod prædictus dolor Confessionem præcedat. Affirmant aliqui dolorem huius Sacramenti necessarium debere esse priori confessione non solum folium, sed etiam tempore. Ita Con- nichus dis. 4. dub. 6. cur quibusdam aliecius fundamento est, quia confessio debet redire membrum dolorem internum significando illum, non potest autem esse signum doloris, nisi ex ipso dolore procedat, sed folium ab parvulis loquendo, certum est justificari posse, & de facto sic iustificari per gratiam eis in Baptismo collatum fine aliquo motu voluntatis eorum cuius in ea parte sunt incapaces. Penitentia autem duplex est, formalis nimurum, sed explicita, nempe detectatio, & dolor de peccato commissum cum proposto emendationis, & virtutis, seu implicita, quia confessio in dilectione Dei super omniam, seu in actu perfecto amoris Dei, qui virtute concinet penitentiam formalem. Duplex etiam est necessitas nempe medii, & præcepti, ut dictum est supra disp. 16. de Sacramentis in genere quæst. 4. art. 2. dictum aliecius necessarium necessitate medi, sine quo, vel ex natura rei, vel ex institutione Dei non potest haberi finis, ita etiam carentia, & omisso ipsius fave culpi- bili, sive inculpabilis impedit confessionem finis, unde vo- catur necessitas finis, & unicum medium; illud vero dicitur necessarium ne cesset præcepti, cuius culpabilis tantum, non autem inculpabilis transgressio, vel omisso impedit confes- sionem finis, ut loc. cit. declaravimus. In praesenti igitur quæstione explicandum est, quanta sit hujus penitentiae necessitas, & qualis penitentia sit necessaria, quando talis necessitas urgeat, tandem quomodo penitentia cauter remissionem pec- cas mortalis.

ARTICULUS PRIMUS.

Quanta sit Penitentia necessitas, & quae Penitentia sit ad salutem necessaria.

52. P rimus pro resolutione quæstori quod primam partem iam diximus q. 7. cit. ar. penitentiam esse necessariam ne cesset prædictum ad salutem homini lapsi in peccatum mortale; & est affectus de fide, quam Scot. docet 4. dist. 14. q. 1. D. & X. & d. 17. F. ubi indiscriminat loquitur de omnistat hominis peccatum, & probatur ex Sacra Scriptura, quæ ubique peccatoribus hoc unicum penitentia remedium proponit, ut Ecclesiastes 13. Si penitentiam non egerimus, incidemus in manus

Domi-

ipso; si in illis daretur memoria peccatorum, vel si datur, nisi gaudium beatificum impeditur, & sequentur communiter Recitatores Suarez, Coninch. Amicus, Henriquez, Caspensis, & ex nostris Aretinus, & Faber loc. cit. Verum tamen est, ut diuimus loc. cit. Recitatores citatos id teneri, non ex eo capite, quod preceptum contritionis obligat, quod tamen peccata memoria occurrit, nam plures id negant, ut videtur in art. seq. sed quia cum hoc preceptum sit naturale fundatum in ipsa natura reconciliationis, propterea quod defelui inculpabilibus offensionibus non fuerit statim adimplenum, adimplendum est cum primis potest; potest autem cum primis officia peccata mentem subuenire. Et quidem si Deutslera formaliter sui amorem sine memoria peccatorum eleictum exigat accidente recordatione formaliter contritionem, planè rem exitum multum ratione consonam, nam valde consonum est ratificatione, ut qui alium offendit ultra tria annos erga illum eleictum, debeat quoque illi sibi causa doloris, & penitentia de offensione illata exhibere, hoc enim est signum indicans veram, & efficacem dilectionem, quem de se taliter inferat illate officia detractionem.

61 Ex quo patet ad fundamentum Vasquez negandam esse consequentiam, nam per formalem Dei dilectionem remisum et peccatum cum obligatione ad contritionem, quia detestatio formalis et effectus naturaliter consequens dilectionem et efficaciam Dei, & penitentia formalis requiritur, ut ex praeciputum naturaliter fervendus, cum primum levavi potespetiorum autem, tunc primus oblitus peccata mente mentem habeant. Ad Confessionem negatur pariter consequentia, quia sicut Deus per contritionem extra Sacramentum iustificat cum obligatione contendi, cum primum poterit, ita per formalem iuri amorem in causibus allatis pecata remittit, ut quando postea peccator iustificatus fit peccati recordator, de eo quoque conteri tenetur, quia Deus cum iuri onere censetur illud remisere, sicut remittit illud cum onere confundi, si hoc fieri posse.

ARTICULUS SECUNDUS

Quando necessitas paenitentia urgeat, & praecepsum contritionis obliges.

Sermo est rursus de poenitentia virtute, non Sacramen-
to, ut diximus 9. 7. cit. ar. 4. ab initio nam bene notum
est extare apud fidèles praeceptum annuum Confessionis, quod est
positivum Ecclesiasticum quantum ad hanc temporis determina-
tionem; sermo item est de obligatione per se, & ab intrinseco
ratione virtutis poenitentiae, certum enim est per accidens, &
in gratiam alterius obligare aliquando, si se confiteas peccati
mortali debas Sacramentum aliquod ex his, qui vivorum
sunt, suscipere, vel quodcumque Sacramentum ex officio
ministrare, nam in tali casu obligatio pertinet ad Religionem,
non autem ad penitentiam, si alioquin non occurrat tempus,
in quo similius urget poenitentia praeceptum. Certum autem est
in primis praeceptum poenitentiae per se obligare in articulo
mortis, si peccator non habeat copiam Confessari, & est com-
muni omnium sensus, nisi sunt tunc poenitentia non fiat, aliud
tempus non supererit, quo fiat, non enim in alia vita datur locus
poenitentiae salutarii; & quidem tunc temporis per se, & ex
ratio re ieiunio obligari, & idem dicendum est in eafa, quo
seruum amorem immunerit, quod quantum ad hoc pericu-
lum mortis aequivaleret; Remanet itaque dubitatio, an ex tra-
periculum mortis aliquo alio tempore late praeceptum per se obli-
gari, quod similius iuxta dictum est, ut in

get, quod resolvemus iuxta dicta a. et. cit.
63 Primum itaque dubitatur, an peccator post commissam cul-
pam statim, & abieque dilatione resurgere tenetur, & pantere.
Affirmant quamplures ex veteribus Theologis, quorum aliqui
dixerunt, quod licet non obligaret omnes statim post peccatum
altem obligare aliquos, scilicet, Religiosos, ut potest qui maj-
oriter Deo proficiunt familiaritatem, atque adeo continuo
post peccatum tenent illi reconciliari, ita præsertim D. Bonav.
d. 17. part. 3. art. 2. quod probant in primis ex pluribus scri-
pture locis, in quibus dilatio penitentie damnatur, ut Eccle-
sia, 5. Non tardes conversi ad Dominum, O non differas
in die, et ad Rom. 2. Tu autem secundum duravitnam tuam,
imponeamus cor tuum his ubazivis sibi iram in die iras, & sic
conquatur Patres. Deinde ratione, quia numquam licet pecca-
tum committere; ergo neque in eo manere, atque ideo statim
peccator tenetur per penitentiam resurgere. Tandem id spe-
culator probans de Religio, quia Religiosi saltu tenetur
semper tendere ad perfectionem, sed quando est in peccato morali
non tendit; ergo ut tendat, tenetur statim resurgere. Ne-
ant illi communiter teneri peccatorum de rigore, & per celo-
rendum statim, sed quanprimum post peccatum commissum
redire ad penitentiam, & quia Alesius, D. Thomas, D. Bonava-
d. 17. part. 3. art. 2.

bona spiritualia, maximum planè malum ejus esset, & gravissimum animæ periculum per totam ejus vitam, aut magnam partem in statu periculi jaceret, raro enim conceditur diu vixisse in peccato, & mori in gratia iuxta tritum adagium, *quaerat vita finis ista, unde inquit August. loc. cit. Paniuersitate raro vera.* Et denique ex specialiis rationibus motu justitia, sed penitentia, uecte specialis virtus, peccator obligari videtur, ne tamdiu differat satisfactiōne Deo offensio, hic enim esset manifestus divinae anticipe contempnus.

Quando autem intravit cursum, seu quanto tempore post communionem peccatum, teneatur peccator ex natura sed ad penitentiam, difficile est determinare. Coninch. Lugs. & alii spatiis trium, aut quatuor annorum designant, sed pro diverso statu personarum, aut circumstantiarum erit: hoc tempus plus, vel minus contrahendum, sicut in aliis materiae ieiuniis, fidelizationis votorum, & similibus fieri solet; unde magis coartari debet pro Religiosis v.g. quam pro Laicis ratione status, & conditions personarum. Solectiam hoc temporum in quibusdam occasio[nibus] determinante affligunt, obligat enim quoties quis teneat elicere actum dilectionis erga Deum, certum est autem pracepta Fidei, Spei, & Charitatis non obligare solidum in fine vite; tunc ergo patitur etiam penitentia preceptum obligabit, quia ultra supradictum est, ambo Dei super omnia necessaria inferit dolorem de peccatis, quando mentis occurruunt, & propositum firmum ea impotenter eavebit, unde quando quiescentem ad Dei amorem, teneat etiam ad penitentiam peccatorum mentis occurrerunt. Rursum obligat in morali periculo vita, ut postmodum docent Doctores, sed autem morale periculum

vita, ut paxim docent Doctores, et autem morale periculum vita, non in quo uni, ut alteri, sed in quo plerius fert mors contingere, ut in bello, vel longa, & periculoſa navigatione, quia morale periculum vita æquivalens supremo mortis articulo; res inert in quaquo, homo in his casibus, vel ad ultimum contritioris, si copia Confessarii non adest, vel ad Sacramentum. Confessionis falem cum attritione. Addunt alii alias casus, in quibus tale præceptum urgat, sed minus certos, ut videri potest loc. cit. par.

67 Tertiū dubitatur, an hoc praeceptum obliget, quoties peccata commissi menti occurrint, & cīt quæstio de cogitatione completa, & deliberata, quando, scilicet, voluntas ex electione cogitat de peccato commiso, vel si ex accidente tali contingit recordatio, voluntariæ, & deliberata sit in tali cogitatione, nam de cogitatione indeliberata, & exsurptione omnes concedunt hominem non teneri de peccatis commissis conteneri, quoties si menti obiciuntur. Negativa sententia communis est inter Recipientes, ut videre ē apud Suarez dict. 14, c. 4, fundamen-tum est, quia in prima dubitatione proposita huius articuli diximus post peccatum commissum non statim tenet hominem de illo posseire; non potest autem posseire, nisi cum primo occurrit memoria peccati, ex quo sequitur evidenter non teneri pro quoconque tempore, quo ei in memoriam venit, a rei cognitiō etiam teneatur, cum primo ei occurrit post eius commissione. Confirmatur, quia non minus obligat præceptum charitatis ad Deum diligendum, quam contritionis ad detestandum peccatum, quia non est gravius hoc præceptum de ostendo peccato, quam de amando summo bono; sed sola memoria Dei practice diligibili non obligat ad actualē Dei dilectionem; ergo nec sola memoria peccati practice detestabilis ad actualēm cius detestacionem. Demum quia fidèles communiter non putant se esse ad hoc obligatos, nec etiam ipsi se de hoc peccato omnibus accusant, ab Confessorib[us] de illo eis interrogante

cato omissionis accusant, aut Contellarit de illo cum interrogante.
68. Affirmativa revera sententia, ut magis ipsa, apud veteres
Theologos est magis recepta, sed diximus ar. cit. n. 14. & expresse
deducitur ex Scio. loc. cit. d. 4. d. 46, ad ubi quibus xans, an
Beati cum recor dantur peccatorum commissorum tristitent,
inquit. Si viator completa deliberatione recordari non posset
peccatum commissum, quin detestetur, vel dolipiceat, aliquoquin
peccatum ad minus omittendo esse, & inferius d. 49. q. 9. hab. N. ubi
dictum, ac intelligens Deum, & nullo modo diligere peccata,
similiter aut cogitans peccatum, & sine omnii difficiencia
peccata, & sequuntur Scottile passim praesertim Branc. d. 14. art. 7. &
Faber disq. 18. cap. 4. pro qua etiam adducit. D. Thom. D. Bonav.
& Alenfem. Verum si tamen, ut Brancatot notat i. cit. quod
quando illi Theologo proceres dixerit tam de lege natura, quam
positiva divina peccatorem teneri ad dolendum de peccatis
commis s, quores de illis complete, ac deliberate recordar-
tur, non esse filium locutus de penitentia iustificante, qualis
est contrito, ut loguarunt Recentiores, sed de omni acti po-
nitentiis indiscriminatim, five contritionis, five attritionis, &
de contritione fiv formalis, five virtutis, quia revera non eo ip-
so, quod homo recordatur peccati commissi, statim tenetur
ad iustificationem disponere per actum contritionis perfectam,
a loquio fructu affirmata esse penitentia sacramentum, nam
homini teneat revera acceptare iussum ad confessionem;

mentum occurrit. Negant Recentiores communiter pol poten-
tiam femel, ac sufficienter rite peradacta, quiores peccata
memoria occurunt, aut positivo penitentiam continuare, sed
repetere, nisi in quantum denud lapsus est, quia tunc fine dubio
necessaria est eti & penitentia. Ita Valentia, Suarez, Vasquez,
Coninch. Amicus, Averfa, & alii pasim. Fundamentum est,
quia praeceptum penitentia femel obligat tantum circa eadem
peccata, quia habita semel penitentia, & contritione perfecta de
uno, vel pluribus peccatis, illa liberatur a pena altera, & fit
amicus Dei, & haresit altera, ergo non obligat quoties-
cumque peccatum memoria occurrit. Confirmatur, qui si re-
neretur homo penitentiam reiterare quicunque peccata femel
expista ex se in memoriam recurrint, & ad hoc obligate-
tur ex iiii plus penitentie; debet etiam per se procure habe-
re peccatorum cogitationem, quod patet esse falsum. Tandem, quia
neque assignari motivum dolendi de peccatis dimisum, clam
memoria occurunt, & maximum onus imponeretur hominibus
absque necessitate; peccator enim femel sufficitas obligatur
tantum ad penitentiam deinceps, sed habilitauerit
continuandam, ne unquam, feliciter, complacat de peccato
commis s, & in honore Patres dicunt de abdere actus peccatorum
commis s, & in honore Patres dicunt per totam vitam continuare; non
tamen tenetur adpositivo illam repetere, quando peccata me-
morie occurrit.

Domini, & non in manus hominum, & Lue. 13. Nisi penitentiam egerrit, omnes simul peribunt; quare dicit Concil. Trid. f. 4. c. t. quod fuit poenitentia universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quovis tempore gratiam, & iustitiam asequendam necessaria. Probatur etiam ex Patribus, qui nil frequentius inculcant, quoniam ut peccatores poenitentiam agant, quia hoc est illis unicus salutis remedium; unde inquit Aug. epist. 50. *Nisi ergo est penitentia, salutis offe non poteris,* quia ratione etiam penitentiam secundam tabulam post naufragium appellare solent, per quam veluti unicuius remedii post fractam innocentiam navem a naufragio eripimus, & portum latutis intramus; dicitur autem secunda tabula post naufragium, quia prima est Baptismus, per quem homo naufragus ex peccato originali salvatur, ut notat Scot. d. 14. c. q. 1. D. Ex quo loquendi modo Scriptura, & Patrum fatis constat poenitentiam esse propria necessitate mediis ex institutione, & ordinatione Dei, sine quo non contingit peccatorum iustificari, adeo ut si peccator etiam ab ipso nova culpa inquinatur, sed solum communatum, quia loco contritionis per Sacramentum Confessionis potest tunc adimpleri. Ex quo patet ad fundatum allatum in oportunitate, nam iuxta explicationem Ecclesie in Trid. loc. cit. nomine legitimata, & perfecta penitentia non tantum intelligitur contrito, sed etiam attrito cum Sacramento, etenim ad hoc disfunditatem renemur in lege gratiae, itaut per utrumque disfunditum preceptum penitentia adimpliri possit; unde preceptum poenitentia suppleri posse per Sacramentum Confessionis non tollit preceptum penitentia virtutis, seu contritionis, sed tantum facit, quod haec non sit determinata necessaria, quia etiam fervori potest per attritionem in Sacramento, quod est novum remedium in lege Evangelica ad faciliorum remissionem peccatorum, quo caret lex vetus.

53 Tertio est difficultas, an saltem in articulo mortis tenetur peccator non solum per confessionem cum attritione, sed etiam per veram contritionem agere penitentiam. Affirmant Valentia, Suarez, Tannerus, Sanchez, Granatus, & alii Recentiores putantes saltem in articulo mortis preceptum contritionis esse obligare independenter a precepto Confessionis. Fundamentum est, quia cum homo non possit esse certus esse in gratia, & posse in Sacramento aliquis intervenire defitus, vel ex parte Sacerdotis, debet homo pluribus modis suam procurare justificationem, ut tuus possit ex hac via decedere. Confirmatur, quia non est omnino certum attritionem cognitam, ut talem, ad Sacramentum sufficiere, & idem quamvis aliquo in rebus mortalibus operari sufficiat juxta opinionem probabilem, tamen in re gravissima, & in extremo mortis articulo debet homo utimur adhibere remedium, & hoc ex charitate erga seipsum. Tandem quia si quis in extremo mortis articulo conari ad perfectam contritionem renuerit, suspectum se reddenter ne sufficiens quidem habere attritionem, sed potius occultum aliquem affectum ad peccatum. Nos tamen diximus a. cit. n. 196. neque in articulo mortis teneri ad contritionem, quip per Sacramentum confessionis in articulo iustificari est, sed tantum teneri in calu, quid copiam Confessoris non habetur. Ita Scottus d. 19. q. 2. in cap. & d. 20. q. un. Aibi docet penitentiam vel foliam interiorum, vel exteriorem cum suscepione Sacramenti penitentia sufficiere ad salutem aliquis etiam in extremis, & sequuntur Recentiores communiter Card. de Hugo, Amicus, Averia, Beccarius, Turrianus, Laym. Diana, & ex nostris Faber, & Brancatus, & ali passim. Probatur ex Trid. fess. 14. cit. 4. non universaliter donec vel contritionem perfectam, vel attritionem cum Sacramento sufficiat, et necesse habere votum Sacramenti, et penitentia, ut etiam ante Trid. docuit Scot. d. 17. q. un. X. & ratio, quia in lege Evangelica fideles obligantur ad poenitentiam Sacramentalem, itaut illis non sufficiat contrito, ut hanc obligationem adimpliant, sed etiam prius per confessionem iustificari sunt, adhuc tenetur Sacramentaliter confiteri, quia nimis in contritione ipsa votum Sacramentum includebatur, & haec obligatio oritur ex precepto Christi, ut potest de ipso Sacramento ostendens. Difficilis ramus est, an ad penitentiam ad salutem necesariorum sufficiat sola attritionem Sacramentum confessionis. Et quamvis Valentia disp. 7. q. 8. de Contritione punc. 4. absolute affirmit in nullo casu in quo per se obligari preceptum contritionis, potest per foliam attritionem cum Sacramentum Confessionis suppleri, qui preceptum datum de uno actu non adimplitur per alium actu, atque ideo potest confessionem factam adhuc teneri ad contritionem perfectam. Communis tamen sententia affirmat, ut diximus, quod in articulo mortis non tantum onus obligari, & si potest aliquis intervenire defectus, vel ex parte penitentia, vel ex parte Confessari, idque ad talenm obligationem inducendam sufficiat, hoc etiam assertendum est ex mortis articulum, quia tales defectus etiam extra mortis calum contingere possunt; tum etiam quia esto possit aliquis intervenire defectus ex parte penitentia, potest etiam in exercenda contritione id contingere, quare

f. 5

54 Quod oblationi poenitentis facit, dum moraliter iustitiae rite confiteri conatur; ad supplicium vero Confessari defecundum sufficit bona fides penitentis & moralis quadam scriptudo absque alia cauta, nisi quando occurrit aliqua particularis, & moralis ratio dubitandi, ut dici solet in collatione Baptismi, Ordinis, & aliorum Sacramentorum exercitio. Ad confirmationem negatur alium primum, etenim post Concil. Trid. fatis certum moraliter etiam attritionem etiam cognitam ad Sacramentum penitentia sufficiere, ut supra dictum est, insuper falsum est hominem in mortis articulo teneri tuorem viam sub praecopo eligere; sufficit enim, ut eligat tuorum, & moraliter certam, quae omne dubium prædictum tollat opposita partis, & hoc præterea verum est, quando neque pars tuorum omne dubium metaphysice tollit, et in propposito de contritione de qua numquam potest esse quod certus metaphysice, sed folium a tua differt secundum magis, & minus in ea eundem moralis certitudinis gradum. Ad ultimum argumentum, non est ad rem, quia supponimus hominem in mortis articulo constitutum factum, quod in se est, & moraliter adhibere diligentiam, ac diligenter studiorum ritus, & devote confundi.

55 Quarto est difficultas, an emittit necessaria penitentia formalis, vel potius aliquando sufficiens virtualis, hoc est, an per folium actum dilectionis Dei super omnia, qui dicitur penitentia virtualis, quia continet virtute detestationis peccatorum absque actuali penitentia, posse in aliquo casu peccatum remittere. Negant aliqui in nullo casu etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam martyris pro Christo perpecciti sufficiere penitentiam virtualen in eo, quo peccata comittunt, sed semper requiri penitentiam formalen, & actualiem peccatorum saltem in genere ab eo, cum nulla occurrit memoria peccatorum in specie. Ita Cuius in relectione de penit. par. 3. §. De Charitate, Petrus Soto de Iustit. Sacerd. f. 4. & quidam alii Thomistae, quorum præcipuum fundamentum est, quia implicata est vera etiam naturalis obliviosus, & invincibilis ignorans, ac etiam

Ceterum satis quoque plim, & probabile esse diximus
est, cit. num. 22. teneri hominem ad pignorandum etiam de-
peccatis dimissis poenitentia virtute sive formalis, sive virtualis quo-
tus de illis complete, & deliberate regordatur. Ita Doctor loc.
xv. 4. d. 9. q. 5. ad 3. prin. ubi loquitur etiam de peccatis dimissis,
aut ad hoc obligatos etiam fore Beatos, si in illis daretur
memoria peccatorum, vel si datur, nisi gaudium beatificum
pedipes; certum autem est peccata Beatorum ante ingressum
attitudinis sive delatae, hoc enim docuerunt Alenfis, D.
thomas, & D. Bonaventura, ut referunt Faber, & Brancatus
co citato, & probatur eadem ratione, quia idem probatum est
agendenti dubio de peccatis commissis; cum enim homo post
peccatum dimissum at ante recordatur illius, vel illud amat,
ludit, quamvis enim si dimissum non ob id cessat esse ma-
nus, atque ideo non cessat exigere odium sui, & in hoc sensu
dicitur Petrus adhuc peccatorum iustificatum continuam
debet peneitentiam per totam vitam, quoties illi de novo
a peccata dimissa in memoria redempte cum cogitatione pra-
ca de iis, prout detectabilis fuit. Nec tursus replicare juvat
non teneri peccatorum iustificatum peccatum sic ei presentan-
ti detestari, sed ad divertendum intellectum a tali objecto,
se exponat pericula peccati, vel ab omni affectu celsare. Non
sufficit inquit, quia incidente cogitatione practica de peccatis
dimissis vel dimissis, quatenus detectabilis sunt, non videtur
plantes polle ab omni affectu celsare, & meret negativam habere
illam protius elicendo actum, nam hoc est difficile, & mora-
re non contingit sedebet aut velle, aut nolle actuum detecta-
onis, nolle videtur malum; ergo tenetur velle. Nec etiam
tunc divertendum intellectum a tali objecto sufficit, nam hoc fal-
lere Adversarii negant non possunt, quod si quando incidit me-
ta peccati remissi, adgit periculum complacitum, vel dele-
tationis morosum, tunc tenetur postivum poenitentiaz, ac dif-
ficilienter adum elcre, quia per hoc tutius excluditur pecca-
tum, quia non per actuum diversificatur.

72 Ad fundationem in oppositum dicendum est, praececum contritionis, sié penitentia utique tantum obligare fecerit pro venia eximenda, adhuc tamen etiam obligare ad eam petens dam incidens cogitatione practica de peccatis remissis tatus detestabilis fuit, ne novum peccatum committeret. Confirmationem negatus consequtus, ex hoc enim quod cidentem practica cogitatione de peccatis etiam remissis, quando detestabilis fuit, tenetur homo ad repetendum penitentiam actum minime sequitur, quod etiam semper tenetur per procurem hanc peccatorum recognitionem; unde gratis concedimus in nullo tempore per se teneri hanc peccatorum recognitionem procurare ad ea detestandas, sed solam per accidentem tali oppositione, quod menti obiciuntur ut detestandas per hoc salvatur differencie velut notandum quod veritatem in obligationem penitentiae ad detestandas peccata commissa, et remissa, quando menti occurrit; nam ad huc detestandas enumerum praecise ex eis tali oppositione, quod menti occurrit, quando ita merita per accidens, ad illa vera tenetur etiam per se quando ante mortis articulum eorum recognitionem procurando. Ad ultimum negatur aliumsumptum, quia sicut bonum existit semper amari, etiam polliquam milles et amatum, ita & malum exigit fermentum ostiri etiam post plur. odia praecedentia, inde remissio peccati non tollit, quin rursus odia debet, quando menti occurrit, ut praetice detestandum. Neque ob id maius omnis imponitur hominibus absque necessitate, quia praeceptum penitentiae non per se obligat post peccatorum remissionem aboluti loquendo, quasi tenetur homo etiam per se hanc peccatorum recognitionem procurare, sed solam per accidentem facta nimis tali oppositione, quod ex occasione, aliquo peccata dimissi in mente recurrit, ut practice detestandas, & adfert perficere complacenter, vel deletiones morales, tunc enim tenemus elicer possumus penitentie actum, et dispergimus, quia per hoc tutius peccatum excluditur, quam per actum diversum, ut supra dūm est.

ARTICULUS TERTIUS.

*Quonodo penitentia, seu contritio causet remissionem
peccati mortalis.*

73 **E**xplicata penitentia virtutis necessitate, in hoc ultimo articulo explicanda est ejusdem virtutis efficacia ad collendum peccatum mortale, quod breviter expedimus ex ian dictis hac materia disq. s. cit. q. ubi ab initio diximus, certum esse in lege Evangelica duo dari remedia ad delendum peccata post baptismum commissa, scilicet, contritionem perfectam, & attritionem cum Sacramento, ut latentes onus ex iuperiori dictis penitentia virtus, quae dicitur atritio de facto

513

interpretationis, & preparationis ad gratiam sanctificantem, quae formaliter peccata remittit, & delet, ut ex profecto documentis dicit, de iustificat. 8. a. 1. ubi ostenduntur solam, & ad eam causam formalem sanctificantem in nobis esse gratiam habitualem, ut docet Trid. fessil. 6. e. 7. dum inquit, quod **unica formales causae est iustitia Dei**, quan nos iustos facit, acque id diximus actionis conditionis non habere per se viva iustificandi formaliter peccatorum, sed gratiam habitualem esse per se causam ad eam causam formalem talis iustificationis, etiam etiam sine alia distinctione propria peccatoris ipsum iustificare.

76 Secundo, quia adhuc ulterius dubitatur, num potenteriam sit ita causa moralis justificationis, ut se habeat per modum meriti ad illam, aliqui enim tenentes nullum meritum debere praecedere justificationem, negant potenteriam ullam habere meritis ratione, nolent uti nisi nomine dispositionis moralis, id est pro resolutione hujus difficultatis alteriusque. 8. cit. artic. 1. num. 226. possunt dicere peccatores per potenteriam perfectam, quibus est contrito, aliquo modo sufficiuntem gratiam mereri; sed quia duplex est meritus, scilicet de conguo, & de condigno, addimus ibidem non meriti de condigno, sed ad summum de conguo. Ita Scotus loc. cit. a. d. 4. q. 1. y. & q. 2. S. de fundo principali, & dist. 19. in fine, & dist. 12. ab initio, ubi docet potenteriam virtutem, quae sufficiens potest esse Sacramentum in te, hoc facere, ut meritorum de conguo, sic etiam passim Scottus rationem faber, Hiequus, Hiribarneus, Brancatus, & alii, qui etiam advertunt, ita quoque locutum insuffit D. Thomas part. 2. cap. 199. art. 7. Alencon g. 17. memb. 1. art. 2. & D. Bonav. 4. dist. 18. art. 4. q. 1. & si etiam loquuntur Recentiores effectuatione dispositio
cram, & Scriptificatio
exercere. Conse
exerce
grati
adver
cun
stific
perfec
poen
fallili

videre et apud Averlam part. 2. qu. 114. sect. 6. & Cardinalem de Lus. disp. 8. de penit. sect. 6. Et quidem quod penitentia perfecta non delectat peccata, nec ad justificationem disponit, ut meritorum de condigno deducitur ex omnibus Scripturis locis, quibus significatur peccatorum gratis iustificari, iuxta illud Roman. 3. *Justificati gratis per gratiam ipsius;* At si contrito est et meritorum delictorum culpa de condigno, talis delictio culpe non est gratia, & donum liberale Dei, sed merces, & premium non enim debetur merito de condigno nisi merces, & premium & haec est expressa doctrina Trident. fessil. 7. cap. 8. dum inquit, quod gratis iustificati omnino dicimus, quia nihil eorum, quae iustificationem precedunt, five fidem, five opera, ipsam iustificationis gratiam prouenerunt. Quod vero restet, & candide dicitur ei potest contributionem peccata deferre, & ad iustificationem disponere per modum meriti de congruo, probatur, quia in Scripturis penitentia voluntaria, & contributioni promitterit remissio peccatis; at non potest ei promitti, ut merito de condigno, quia tale meritorum gratia statim supponit in operante, talis autem penitentia est a peccatore; reslat ergo ut ei promittatur, velut merito de congruo. Nique huius loquendo modo obstat scriptura appellant justificationem peccatorum gratis, utrum in loquendi modo folium significans justificationem cedere non posse sub merito de condigno, quia hoc genus meriti excludit gratiam, & donum; & habet pro termino premium, & mercenari ex iustitia; ac meritorum de congruo nequamque, sed habet pro termino beneficium, & donum cum hoc solo discrimine, quod meritorum de congruo aliquo modo disponit ad illud obinsum sine tamen exclusione gratiarum tribuentis, quod non evenit in dono, & beneficio collato ab ipsa illa præfivilegio operis illius, cui confertur, ut satis patet ex dictis de natura utriusque meriti: Jam declarata leg. 3. sent. dict. 3. quast. 1. ergo nil obstat, quin penitentia perfecta, seu contrito dici possit peccata deferre, & ad iustificationem disponere per modum meriti de congruo.

77 Tertio, ex dictis etiam deducit potest decisio quæstionis illius, an penitentia virtus sit etiam causa gratia iustificantis, & quomodo, poterit enim dicimus causa moralis tantum & dispositiva, & per modum meriti de conguo; que afferit deducitur ex Scoto loc. cit. & Concilio Tridentino in omnibus relatis locis, in quibus docet penitentiam per seculum esse preparationem, & dispositionem ad iustitiam, quæ est gratia habitualis nos iustificant, quo longuendo modo aliquam causalitatem illi tribuit respectu gratia peccatorum conferende, & cum hæc physica esse nequeat, qua sic fuit Deus gratiam cauca iuxta illud Psalm. 84. *Gratiam, & gloriam dabit Dominus, ut sit causa in genero causa moralis tantum, & quando Concilium ipsum, dum loc. cit. contritionem vocat dispositionem, impetracionem, & preparationem ad gratiam iustificantem, quæ formaliter peccata remittit, & delet, nedium causalitatem, sed etiam speciem causaliter in causa videtur, scilicet, moralē.*

Conferatur ex omnibus Scriptura locis, tam veteris, quam novae legis, in quibus penitentie promittitur iustificatio, & peccatorum remissio, ut Ezech. 18. In quacumque hora ingemis- tis peccata, omnium iniquitatum ejus non recordabor amplius, &

vira vives; si ergo posita penitentia perfecta a pro veteri iure causabatur infallibiliter gratia in homine concutio, in nova autem causa posita cum visto Sacramento cadens causata, plane negari non potest, quia sit aliquo modo causa gratiae; illa enim censetur causa sufficiens, & effectus alius effectus, qua postponitur effectus, & qua ablatu auctoritate cum ergo non sit causa physica, erit ad minus causa moralis, si enim saltem hoc modo non cauferat gratiam, explicari non posset quodomodo ad iustificationem disponit, & peccatorum remissionem. Denique quod nequeat esse nisi causa moralis, probatur, quia quod non causa effectum ex natura sua, sed ex pacto, & voluntate, vel ordinatione alterius, alio modo cauferat nequit, quam non moraliter, & dispossitiviter, ut pater de meritis, & precibus, immo & de iussiis Sacramentis, sed penitentia noua cauferat gratiam, & iustificationem, nisi ex pacto, & promissione Dei, ut constat ex omnibus Scripturis locis, in quibus ad Deo penitentia promittitur iustificatione, & peccatorum remissio; ergo non aliam causam iactaret exercere potest, quam moraliter, & per modum imprecationis, ut Concilium loquitur: si enim hoc saltem genus causa latitacit non exercetur, explicari non posset, quodomodo ad iustificationem. Sed gratiam habitualem prepararet peccatorum, ad disponit. Et hic advertendum est, quod omnia, que de penitentia perfecta dicuntur, hoc est de conditione fine Sacramento in ordine ad iustificationem causandam, id est quaque debet de penitentia imperfecta, fallere, attritione cum Sacramento, hoc enim quia virtute Sacramento in reinceps equa vel contritio, & penitentia perfecta, atque ide utraque est causa efficax, & infallibilis gratiae iustificantis modo declarato.

78 Quarto diximus etiam q. 8. cit. art. 1. n. 29. virtute penitentie de factu omnia mortalia simul remitti, nec unum sine alio remitti posse; s. quod assertum censetur esse de fide, expressum enim de dictu tam ex Scriptura, qua non nisi integrum peccatorum remissionem promittit pro integra penitentia, patet ex dicto Ezech. cit. In *quacunquam ergo innumeris peccatis omnium iniquitatibus eis non recordabor amplius*, tunc ex doctrina Concilii Tridentini de Justificatione sensu. 6. & de penit. sensu. 14. ubi justificationis declaratur per modum vivificationis, & liberationis à mortali peccato, ita ut modum loquendi Sacre Scriptura: *hunc autem non habuerit nisi per integrum omnium peccatorum mortali remissionem, nam per unum solum peccatorum mortale, quod in anima remaneret, homo non est iustus, sed in iustis, non est iustus*, sed mortuus spiritualiter, denum non est in statu salutis, sed damnationis æternæ. Hoc item probatur ratione, quia peccatorum remissio de facto fit per iustitiam inherentem, & formam iustificantem, qua dicitur gratia habitualis, ex Teide sent. 6. sed gratia de facto nullum peccatum mortale fecum compatisse, & hominem penitus iustificare, & sanctificare, & si punitus de uno solo peccato complacentiam habet, iam ei profus indignus remissionis allatiorum iuxta illud Jacob. 2. *qui in uno offendit falsus est omnium reum*. Notarunt autem diximus de facto, & de potentia ordinaria unum peccatum mortale simul alio remitti non posse, quia licet aliqui id affirment etiam de potentia Dei absoluta, ut Valentia, Valquez, Beccanus, Amatus, & alii quorum fundamentum est, quia peccatum mortale est etiam de potentia Dei absoluta non nisi per infusione gratiae remitti potest, quam dicunt intrinsecus, & ex natura rei, cum omnibus, & singulis mortalibus æquæ formaliter repugnare. Alii tamen concedunt id fieri posse per potentiam Dei abfolitam, ita Doctores omnes citatib. a. d. 7. q. 3. tenentes omnium peccatum non solum in pura natura, sed etiam in iam elevata ad finem supernaturalem posse a Deo ex vi alterius providentiam ab ea, quae nunc est, remitti abfusq; infusione gratiae fantasticae, & abfue illa forma intrinsecâ per solam extinfectam donationem, quæ est expresa Scotti sententia pluribus in locis adducta artic. 1. iuxta quod principium posset Deus de potentia absoluta unum condonare peccatum, alius non condonatis, & hoc item deduci potest ex alio quoque principio in disp. 7. quæst. 2. præmisso, quia gratia, & peccatum non natura rel, sed tantum ex Dei ordinatione ad invicem reprobantur, id ideoque de potentia Dei absoluta posse eius simul, a quo per infusionem gratiae posse remitti unum peccatum, si alio, quia iuxta hoc principium sola grata ex se non debet remittere, nisi accedente ext. rinfeca condonatione, & favore deum modo iam explicato d. 7. cit. quæst. 1. art. 1. atque ita potest dari gratia cum extirpatione condonatio unius peccati, & non alterius, & potest a Deo ordinari ad delendum unum peccatum sine alio.

79 Quinto tandem diximus art. cit. n. 23. 1. virtute & pignoris, & seu contritionis simul cum culpa etiam remissio remissionis panam æternam, non tamet rotam panam temporalem, sive in hac vita, sive in Purgatorio inveniam. Quod assertum est etiam communiter omnium Catholicorum, & expresse dicitur in libro de Reformatione, capitulo 1. secundum

514 Disput. XXI. De Pénitentia Sacramento.

cuit Scorus diff. 14, quæst. 1, cit. lit. L. & H. ubi postquam dixit transacto q[uod] peccatum remanere in peccatore reatum, seu obligationem ad poenam æternam, docet deinceps hunc reatum per penitentiam deleri & diff. 20, ab initio docet deleri, vel per penitentiam interior, feliciter contritionem, vel per Sacramentum, & tandem diff. 14, qu. 4, & d. 22, lit. F. ait, quod dum reatus poena æterna deletur, commutatur ex Deinmicerodia poena æterna temporal, vel in via, vel in Purgatorio solvendam. Quoad primam partem probatus ex Scriptura, quæ inseparabiliter jungit statum culpe cum reatu damnationis generis, & e contra remissionem culpa, t[er]cij justificacionem cum redintegratione ad gloriam, & liberatione a talis damnatione, ut constat ex illo ad Rom. 6. Num liberari à peccato servi facti. Dic habentes frumentum vestrum in sanctificatione, sicut aures v[er]am eternam. Et hoc idem docet Trident. fess. 5, cap. 14, p[ro]b[ati]o super poenam eternam simul cum culpa mortali deleri, & hoc tandem suaderet ratio, quia ordinari non remittunt culpa, nisi per gratiam habitualem, haec autem est filatio adoptiva Dei hominem constituta Hereditate vita æterna ex eodem Trident. fess. 6, cit. cap. 4, & 7. ergo tollit reatum, seu dignitatem penitentia eterna, non enim potest quis simul esse dignus vita, & penitentia eterna.

80 Quod secundam partem probatur etiam ex communione Tholosorum confitenti, qui dicunt, dum cum reatus culpa defetur, quoque reatus penitentia, commutari ex Dei misericordia panam eternam in temporal, vel in via, vel in Purgatorio solvendam, & hoc etiam fancivit Trid. fess. 14, c. 2. contra Hereticos nostri temporis id negantes, ac consequenter Paragraphum, suffragia, & indulgentias pro defunctione refert bellarm. lib. 4, de penit. cap. 2, verba vero Cone. fuit h[ab]et: S[an]cta Synodus declarat sicut omnino est, O[ur]a vero Dei alium sublum à Domino numquā remitti, quin universa etiam panam tenuerit. Denique hoc etiam suadet ratio ex offensia humanis deducta, in quibus remissa tota offensa per acceptationem in amicitiam, adhuc potest, & solet offensas ab offendente aliquam satisfactionem exigere ad retractandum juxta iustum publica justitia; ergo similiiter potest Deus peccatorum ad suam amicitiam acceptare condonata perfecta culpa, & adhuc ab eo aliquam exigere panam in recompensationem divinae iustitiae laesae, nam si Deus offendit, non solum amicitiam violavit, sed etiam ipsius, & iustitiam, quare utraque redintegranda est, & bene potest separari una ab alijs alia refaciri, nam potest quis esse alterius amicus, & simul debitor iustitiae, quia h[ab]et iura, cum sine diversa, non sibi contradicunt. An autem de potentia Dei absoluta possit Deus remittere culpan non remissio debito penitentia, disputamus los. cit. in fine art. & objections contra precedentem doctrinam solvimus art. 2, ejusdem questionis.

QUÆSTIO QUARTA.

De remissione peccatorum venialium.

Dclarata remissione peccatorum mortalium per virtutem penitentie, in presenti quæst. discutendum est de remissione venialium, pro quo supponendum est ex dictis 1. 2. diff. 6. de peccato hab'uali, etiam ex peccato veniali cauſari in anima aliquam maculam, que consistit non quidem in privatione aliquarum gradus gratiarum habitualium, quandoquidem sit cum ea compotibilis in quocunque gradu; sed vel in denominacione a praecedentem culpa non retrahenda, vel in aliquo alio ab ea moraliter relisto, & permanente, pro quo homo nondum condigne sacrificet, que macula, & denominatio causa est, ut in homine aliquid sit, quod Deo displaceat, & quod impedit aliquorum donorum collationem, & auxiliorum, quibus homo charitate, quam habet servitius uteretur. Certum autem est, ut iam diximus diff. 5, cit. 9, ab initio, & passim concedunt omnes, maculam peccati venialis sufficienter tollit per contritionem formalē, vel falso virtuale, ac etiam per attritionem cum Sacramento, nam si h[ab]et sufficiens ad maculam abtergandam peccata mortalis, tanto magis venialis, & nedum per Sacramento tolluntur, sed etiam per Sacramentalia, qualia sunt oratio Dominica, alferio a qua benedicta, largitio gleemosyne, beneficio Episcopi, &c. Sed difficultas est de modo, quo h[ab]et omnia maculam veniale tollant, & an præter h[ab]et assignata dentur etiam alia media ad illam tollendam, adeo ut, quamvis longe difficultor sit refutatio a peccato mortali, quam à veniali, difficultas tamen est explicare qualiter per penitentiam peccata venialis remittuntur, de quo variis sunt modi dicendi, quos fuisse examinamus

loco cit. quæstum autem nunc breviter juxta dicta ibidem de mente Doctoris resolvemus,

ARTICULUS PRIMUS,

Quomodo remittantur venialia in hac vita.

Primo dicendum est peccatum veniale posse deleri ex tra Sacramentum per contritionem, h[ab]et generaliter recipiente omnia peccata in genere five etiam per speciem tendentiam distincte in veniale, & posse etiam deleri virtute contritionis cum Sacramento, immo etiam extra Sacramentum in redintegratione ad gloriam, & liberatione a talis damnatione, ut constat ex illo ad Rom. 6. Num liberari à peccato servi facti. Dic habentes frumentum vestrum in sanctificatione, sicut aures v[er]am eternam. Et hoc idem docet Trident. fess. 5, cap. 14, p[ro]b[ati]o super poenam eternam simul cum culpa mortali deleri, & hoc tandem suaderet ratio, quia ordinari non remittunt culpa, nisi per gratiam habitualem, haec autem est filatio adoptiva Dei hominem constituta Hereditate vita æterna ex eodem Trident. fess. 6, cit. cap. 4, & 7. ergo tollit reatum, seu dignitatem penitentia eterna, non enim potest quis simul esse dignus vita, & penitentia eterna.

81 Secundum dicendum est, iustum posse quoque venialia de-

Quæstio IV. Articulus I.

515

locum cit. quæstum autem nunc breviter juxta dicta ibidem de mente Doctoris resolvemus,

ARTICULUS PRIMUS,

Quomodo remittantur venialia in hac vita.

Secundum dicimus etiam loc. cit. n. 23, penitentiam valere ad remissionem venialium, non per modum physice, & causa formalis, sed solum per modum cause moralis, & in homine justo valere per modum condigna satisfactionis, scilicet meriti de condigno. Et quidem penitentia tollere venialia, non per modum physice, & causa formalis, sed moralis tantum probatur, quia venialia compatuntur, cum iustitia, seu gratia habituali, que hominem iustificat; ergo a fortiori cum concordie, aut alia quicunque forma, que ad iustitiam solum diponit, consequientia patet, quia quod est compotibile cum aliqua forma, tantum magis compotibile est cum dispositione ad eam. Quod vero in homine justo valeat penitentia per modum condigna satisfactionis, seu meriti de condigno, que erat altera pars alerti, faciliter probatur, quia si consideretur actus, penitentia de venialibus elicitus ab homine justo, sicut hic actus est meritorius de condigno gloria, ira potest de condigno valere ad remissionem peccati venialis, & sicut homo iustus potest de condigno satisfacere pro pena temporali relicta ex culpa remissi, sive mortali, sive veniali, ut Trident. docet loc. cit. ita etiam satisfacere potest pro ipsa culpa veniali. Et ratio est, quia homo iustus, cum sit vere dignus gloria, potest etiam de condigno removere impedimenta ab ingredi glorio retardantia; h[ab]itualiter autem est tempora temporalia solvenda, & sic etiam culpa veniali expienda. Diximus autem hoc totum procedere de homine justo, quia aliquo de peccatis loquendo remissio peccati venialis dari omnino gratis, id est, sine merito, vel satisfactione condigna, quia nec ordine naturæ, nec tempore sufficiunt personam gratan, sed simul omnino cum ipsa gratia conferunt, & ideo h[ab]et gratis datur, ita h[ab]et remissio, quia antergratiam fandicantem nulla ratio iustitia, nec meritum, aut satisfactione de condigno in nobis est potest. Objectiones autem Adversariorum rursum vide solutas art. citato numer. 255. & sequent.

82 Quartus conveniunt ulterius communiter Parres, & Doctores per Sacra menta quoque venialia remitti, ut diximus q. 9. cit. art. 2. quorum communis fundamentum est, quia omnia Sacra menta, ut instrumenta passionis Christi ad sanctificandas animas sunt instituta, easque perfecte disponentes ad gloriam consecrationem, & consequenter ad tollendam omnia impedimenta, quia aliquid potest ad gloriam consecratione impedire; cum igitur venialia nos à consecratione glorie retardant, debent per Sacra menta rite suscepimus remitti. Et quidem venialia remittuntur non solum excitando fervorem caritatis, quo formulari illa expellentes, ut aliquis dixerint, sed ex parte operis operato illa remittunt potesta sufficiente subiecti dispositione, nam si ratione tantum fervoris in corum susceptione exercitata remitterantur, illam non ex merito, & operis operato Christi sed ex merito, & operis sufficientis remitterantur, non autem ex vi Sacra menta. Tunc etiam quia non semper Sacra menta tunc digne suscepimus fervorem excitare, & ita in tali casu non semper Sacra menta remittere venialia etiam in non penitentibus obiciem, statim ergo si tempore venialia non ex eo precise, quod excitem motus aliquem penitentie, per quem immediate venialia tolluntur, ut prima opinio dicebat, & quia sic dicens nihil Sacramentalibus illis concederetur, tunc etiam, quia liberorum lectionis, verba concionantis, & amicorum correctiones hos motus excitare solent, neque ob id librum latio, concio, corredo, & similia dicuntur venialia deletere. Neque dicuntur venialia delere per modum imperations precise proper fidei, & orationes Ecclesie, que in benedictione aquæ lustralis, & simili abhinc, ut secunda opinio dicebat, quia Ecclesia suis orationibus, ut dictum est, nobis non impetrat immediate venialium remissionem, quando Sacramentalibus utimur, sed quia nobis impetrat penitentie motum, per quem peccata tolluntur, aliqui polent Sacramentalia dormient, & fatuo applicari, eisque venialia deleri. Ut ergo Sacramentalia suum fortiorum effectum uestrumque requiritur, & unum sine alio non sufficit, requiritur, inquit, motus virtutis interior penitentis Sacramentalia sufficientis, supposita Ecclesiæ imperatione, per quod patet ad fundandum illius tertie sententie, negatur enim Sacramentalia posse venialia delere peccata, etiam quando in nobis nullum existat penitentie motum. Neque opus est talem virtutis motu a Sacramentalibus excitatum esse semper contritionem, vel attritionem formalē, ut passim Recentiores loquuntur, aliqui minus

83 Ex quo patet predicta Sacramentalia non delere venialia ex eo precise, quod excitem motus aliquem penitentie, per quem immediate venialia tolluntur, ut prima opinio dicebat, & quia sic dicens nihil Sacramentalibus illis concederetur, tunc etiam, quia liberorum lectionis, verba concionantis, & amicorum correctiones hos motus excitare solent, neque ob id librum latio, concio, corredo, & similia dicuntur venialia deletere. Neque dicuntur venialia delere per modum imperations precise proper fidei, & orationes Ecclesie, que in benedictione aquæ lustralis, & simili abhinc, ut secunda opinio dicebat, quia Ecclesia suis orationibus, ut dictum est, nobis non impetrat immediate venialium remissionem, quando Sacramentalibus utimur, sed quia nobis impetrat penitentie motum, per quem peccata tolluntur, aliqui polent Sacramentalia dormient, & fatuo applicari, eisque venialia deleri. Verum licet atritio necessario prærequisitur ad consequendam absolutionem mortalium, ut supra dictum est, ac etiam venialium, quando sunt cum mortalib[us] coniuncta, tamen quando sunt superata, ut accidit in iustis, talis dispositio non est necessaria ad tollendum obicem, ut Sacramentalis coram absolutionem induere possit; sed sufficiere potest etiam aliquia minor dispositio, nempe actualis non complacentia de talibus peccatis, & voluntas recipiendi effectum re medii, quod iubatur, haec enim censetur virtualis quedam peccata detractione, dum homo vult eius medicinam afflitione, quod etiam conceperit. Soro, Suarez, & alii plures.

84 Quinto de Sacramentalibus difficultas est, an ipsa quæ remissione venialium ex opere operato conferant, an ipsius ex opere operantis tantum. Quidam dixerunt hec Sacramentalia vim aliam non habere remittendi venialia, nisi excitando in nobis motum contritionis, aut directionis, per quem

Kk 2 reme-